

Lövés a tatai vasútállomáson ⁽¹⁾

Egy szovjet tiszt bűntette, a vádlott egy magyar háziasszony

1946. július 8-án, a tatai vasútállomáson a délutáni bécsi gyors érkezésére várók egy fegyverlövésre kapták fel a fejüket: egy szovjet katonatiszt arcon lőtte Hirschler Imre kereskedőt, felsőgallai lakost. Forrásaink egy olyan esetet mutatnak be, amelyben a szovjet hadsereg egyik tisztje került szembe egy magyar állampolgárral, de a szovjet hatóságok a magyar hatóságok tiltakozása ellenére mégis egy magyar háziasszonyt tartóztattak le. A tettes vallomása szerint Határfalvi Istvánné, a helyi kisgazdapárti titkár feleségének felbujtására követte el a bűntényt, és a fegyvert is tőle kapta ...

1946. április 10-én, Nagy Ferenc moszkvai látogatása alkalmával Sztálin generalisszimusz a magyar miniszterelnöknek szegezte a kérdést: őszintén mondja meg neki, hogyan is viselkedik a szovjet katonaság a lakossággal, van-e panasz a Vörös Hadsereg? Nagy Ferenc erre azt válaszolta, hogy „Most már kifogástalanul. Fordulnak elő itt-ott atrocitások, de ezek nem mennek már túl az egyéni akciókon. Természetes, hogy a megszállás nagy terhet jelent számunkra, de a katonaság és a lakosság között az incidensek mind ritkábban.” Most egy ilyen esetet mutatunk be, amelyben a szovjet hadsereg egyik tagja került szembe egy magyar állampolgárral, és ennek során a szovjet hatóságok több jogsértést követek el.

1946. július 8-án, a tatai vasútállomáson a délutáni bécsi gyors érkezésére várók egy fegyverlövésre kapták fel a fejüket: egy szovjet katonatiszt arcon lőtte Hirschler Imre kereskedőt, felsőgallai lakost. A sérültet gyorsvonattal a tatabányai bányász-kórházba szállították, míg a tettes elmenekült a helyszínről.

Az eset után az orosz katonai városparancsnokság nyomozást rendelt el, amely során megállapították, hogy tettes Alexander Podikov szovjet tiszt, akit nem sokkal később le is tartóztattak. A tiszt azonban megszökött a fogdából, majd Vasút utca 42. szám alatti lakására ment, ahol találkozott a vele együtt lakó „bécsi illetőségű” hölgygel, akivel Bécsbe utazott .

Pár nap múlva Podikov újra megjelent a városban, és az esti órákban felkereste Határfalvi Istvánné Külső Károly király úti lakásában, és elpanaszolta neki, hogy nem tud bejutni lakásába. A Vasút utcai lakás ugyanis Kirschner Jánosné tulajdonában volt, a szovjet tiszt csak szobát bérelt tőle. Podikov Határfalvinétől aziránt érdeklődött, hogy a szállásadó nője (aki Határfalviné testvérének a felesége) otthon van-e, valamint azt is elmondta neki, hogy az elmúlt pár napot Bécsben töltötte, és a már említett bécsi hölgyet hazavitte.

Podikov másnap reggel bement az szovjet katonai parancsnokságra, ahol ismét letartóztatták, és vizsgálatot rendeltek el ellene. Az addig tökéletesen egyszerűnek látszó ügy ekkor fordulatot vett. Podikov ugyanis elmondta, hogy Hirschler Határfalviné felbujtására lőtte arcon, és a fegyvert is tőle kapta. Szerinte Határfalviné lefalta őt, majd az állomásra kísérte, ahol megmutatta neki Hirschler, és arra kérte, hogy löje le, amit Podikov meg is tett. A vallomás után az ott tartózkodó szovjet katonai ügyész utasította a Magyar Államrendőrség tatai járási kapitányságát, hogy a nőt vegyék őrizetbe az orosz fél számára, ugyanis ellene az orosz katonai törvények alapján kívánnak eljárást indítani. Ezt a kérést a tatai rendőrkapitányság megtagadta. Ekkor az orosz városparancsnokság úgy döntött, hogy a nőt ők fogják fogva tartani. Erre Határfalviné maga kérte, hogy az orosz vizsgálat befejezéséig inkább a tatai kapitányságon tartsák fogva, ugyanis egészségi állapota miatt az orosz városparancsnokság fogdája életveszélyes lett volna számára. Erről a nő orvosi igazolást is adott (pajzsmirigy-tülműködés és az ennek nyomán fellépő szívdzavarok). Ebbe a rendőrkapitányság vezetője bele is egyezett, azonban a nőt nem vették őrizetbe, hanem az orvosi vélemény miatt engedélyezték számára, hogy otthonában várja meg az orosz vizsgálat végét. Nem sokkal később a magyar városi hatóság levelet kapott az orosz katonai ügyésztől, hogy ő maga vállal felelősséget a nő letartóztatásáért.

Az orosz nyomozással párhuzamosan a tatai járási rendőrkapitányság bünyügyi osztálya is vizsgálatot indított. Jelentésükben megállapítják, hogy a nyomozás során nem sikerült semmiféle bizonyítékot találni arra, hogy Határfalviné valóban felbujtotta volna az orosz tisztet, és az sem állt meg, hogy a fegyvert tőle kapta volna, ugyanis a nőnek nem volt soha fegyvere. A nyomozás során az is kiderült, hogy Határfalviné a bűncselekmény idején nem tartózkodott a vasútállomáson, hanem Varga János tatai műszerésznek korábbi tartozását egyenlítette ki. Ezt három tatai lakos is egybehangozón igazolta. Ellenben a kihallgatások során Hirschler Imrere annál több terhelő bizonyíték került elő.

A tanúvallomásokból kiderült, hogy Hirschler még a támadás előtt felkereste Kirschnerét Vasút utcai lakásán, majd innen Bartos Emil rendőrnagy alhadnagy lakására ment. Csak ezután érkezett az állomásra, ahol két tanú állítása szerint Mózes Károly vendéglőjében „kis mennyiségben szeszes italt fogyasztott.” Eközben lépett a vendéglőbe Podikov egy tisztársával, és ők is inni kezdtek (Határfalvi István szerint az orosz zászlós nyolc liter bort ivott meg, de ezt nem tekinthetjük hitelesnek). Eközben a tanúk szerint aranyügyletben tárgyaltak német nyelven. Igaz, hogy a tanúk nem beszéltek németül, de mivel Hirschler kis aranytárgyakat vett elő a zsebéből, talán nem tévedtek túl sokat. Főleg azért nem, mert Hirschler az aranytárgyak közül egy karikagyűrűt, egy pecsétgyűrűt és egy pár női fülbevalót kínált eladásra az orosz tisztnek. Ezek után az orosz tiszték elhagyták a vendéglőt. Hirschler az oroszok távozása után a vendéglő tulajdonosának is megpróbált némi aranyat eladni.

Időközben azonban az állomásra megérkezett a Felsőgalla felé induló munkásvonat, így Hirschler elhagyta a vendéglőt, és felszállt a vonatra.

A vonatot azonban félreállították, hogy utat engedjen egy Pest felé tartó gyorsvonatnak. A munkásvonat lépcsőjén ülő három szlovák nemzetiségű tanú egyöntetűen állította, hogy Podikov és társa a munkásvonat egyik kocsján állt. Az ismeretlen orosz tiszt azonban leszállt a vagonról, és magára hagyta Podikot, aki kabátja belső zsebéből előhúzott egy pisztolyt, és nadrágjának jobb zsebébe tette. Ezek után leszállt a kocsiról, és a munkásvonat előtt sétáló Hirschlerre célzott, majd amikor az megfordult, rálőtt. A lövés az arccsontján sebesítette meg a magyar kereskedőt. A lövés után Podikov rögtön elmenekült. Hirschler ezután az időközben beérkező gyorsvonattal a tatabányai bányász-kórházba vitték, ahonnan hatnapi kezelés után engedtek ki, sérülése huszonegy napon túl gyógyult meg.

Határfalviné szovjet letartóztatásáról és az ellene lefolytatott vizsgálatról a magyar fél megállapította, hogy több törvénytelenesség is történt. Egyrészt a nővel a vizsgálat során több ízben orosz nyelvű jegyzőkönyvet írtak alá, és mivel Határfalviné nem tudott oroszul, így tartalmát sem ismerhette az általa aláírt szövegnek. Másrészt a vizsgálatok és a kihallgatások során nem biztosították részére hiteles tolmácsot, hanem többnyire egy Varga Miklós nevű börgyári munkás, néhány esetben pedig „egy Vasil nevű, család nevére ismeretlen, Vértesszőllős községi áttelepülő szlovák ajkú” férfi volt az alkalmi tolmács. Továbbá a bünyügyi osztály azt is sérelmesnek találta, hogy az oroszok által lefolytatott vizsgálatokba a magyar felet nem vonták be. A vizsgálat szerint az orosz katonai ügyész „mulasztás terheli abban a tekintetben, hogy mivel nem katonai bűncselekményről van szó a magyar törvények értelmében jogtalanul korlátoz személyes szabadságában polgári egyént.” Az orosz félnek az esetet kapcsolatban mindössze annyit teendője lett volna, hogy a Határfalvinéra vonatkozó orosz nyelvű vizsgálati anyagokat hiteles fordításban megküldi a magyar félnek, amelyet aztán a helyi rendőrség az általuk készített vizsgálati anyaggal együtt átad további vizsgálat céljára a győri államügyészségnek. Végezetül a jelentés megállapítja, hogy a magyar törvények értelmében nincs lehetőség arra, hogy Határfalvinét az oroszoknak kiadják, és az sem igaz, hogy a nő ügyében az „orosz haditörvények szerint kell ítéletet hozni még akkor sem, ha időközben a nyomozás, természetesen rendőri nyomozás során esetleg mégis terhelő bizonyítékok derülnének ki.”

Az orosz katonai ügyész Dr. Morácz László főhadnagynak, a bünyügyi osztály vezetőjének és Varga Pál rendőrnagy hadnagynak, a bünyügyi nyomozócsoport vezetőjének ígéretet tett arra, hogy az orosz vizsgálati iratok orosz nyelvű, valamint hiteles magyar fordítását a hatóságok részére átadja. Ez azonban nem történt meg, és ehelyett Határfalvinét augusztus 23-án a katonai ügyész kihallgatásra a városparancsnokságra rendelte, ahonnan 24-én éjjel három órakor a bünyügyi nyomozócsoport vezetőjének határozott tiltakozása ellenére Sopronkőhidára szállították . Határfalviné átszállításáról a katonai ügyész egy „átvételi elismerényt” adott át a tatai járási rendőrkapitányság részére.

Augusztus 25-én Határfalviné férje, Határfalvi István - a Független Kisgazdapárt tatai járási titkára - panaszt tett az eljárás ellen a járási kapitányságon, majd másnap panaszát eljuttatta a Miniszterelnökséghez is. Augusztus 31-én Balogh István miniszterelnökségi államtitkár levelet intézett a Szövetséges Ellenőrző Bizottsághoz, kérve őket, Határfalvi panaszát „vizsgálat tárgyává tenni és legelőször belátásuk szerint az igazság és méltányosság szempontjából egyszerű és szegénysorsú Határfalvi Istvánné ügyében érvényre juttatni.” Október 5-én a SZEB nevében Levuskin vezérőrnagy válaszolt. Az orosz fél szerint Határfalviné

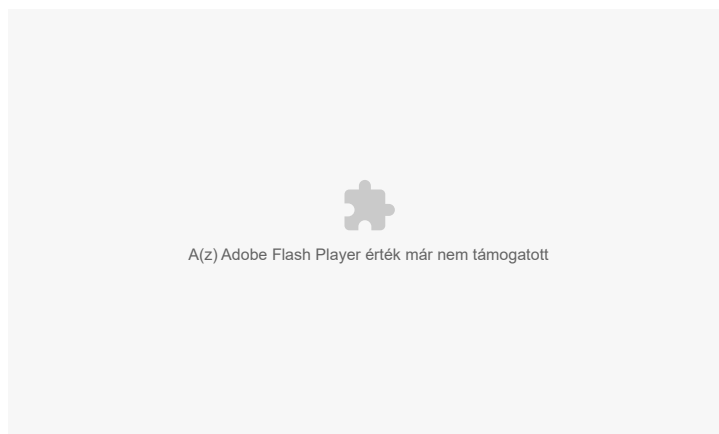
„hadbírósi eljárás alá eső bűncselekményt követett el,” és biztosítja a magyar félt arról, hogy vele szemben a katonai ügyész minden szempontot mérlegelve járt el, és nincs semmi okuk arra, hogy az eljárással szemben bizalmatlanságukat fejezzék ki.

1946 októberében Határfalvi újabb levelet írt Baloghoz, amelyben ismételtén kérte, hogy legyen segítségére nagybeteg felesége szabadon bocsátásában. Ezek után Balogh Szviridov altábornagyhoz, a SZEK helyettes elnökéhez fordul azzal a kéréssel, hogy vizsgálta ki az ügyet. Erre azonban már nem érkezik válasz, és az ügy kimenetele mai kutatásaink alapján ismeretlen.

Források

A Miniszterelnökség levele Határfalvi István tatai lakos panasza ügyében a Szövetséges Ellenőrző Bizottsághoz, 1946. augusztus 26.

A Szövetség Ellenőrző Bizottság válasza a Miniszterelnökség kérdésére, 1946. október 5.

Határfalvi István kihallgatási jegyzőkönyve a Magyar Államrendőrség tatai járási kapitányságon, 1946. augusztus 25.

A(z) Adobe Flash Player érték már nem támogatott

**Nyomozati jegyzőkönyv Határfalvi Istvánné ügyében,
1946. augusztus 2.**

A(z) Adobe Flash Player érték már nem támogatott

**A Magyar Államrendőrség tatabányai járásai kapitányság jelentése Határfalvi Istvánné ügyében,
1946. október 3.**

A(z) Adobe Flash Player érték már nem támogatott

**A Miniszterelnökség átirata a Szövetséges Ellenőrző Bizottság részére
Határfalvi Istvánné letartóztatása ügyében,
1946. október 28. körül**

A(z) Adobe Flash Player érték már nem támogatott

Határfalvi István kézzel írt kérelme a Miniszterelnökséghez, d.n.

Jelzet: MNL OL XIX-A-1-J 9761/1946. 24. tétel (57. d.) Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára Az államigazgatás felsőbb szervei, Központi (nem miniszteriális) kormányzati szervek, Miniszterelnökség, Általános iratok.

Címkék:

[SZEB](#) ^[2]

[Szövetséges Ellenőrző Bizottság](#) ^[3]

[Vörös Hadsereg](#) ^[4]

[1945](#) ^[5]

[Tata](#) ^[6]

[1946](#) ^[7]

Kiadás: 14. évfolyam (2014) 1. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/a_tatai_vasutallomason_arcon_lottek_egy_embert.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/a_tatai_vasutallomason_arcon_lottek_egy_embert.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szeb>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szovetseges-ellenorzo-bizottsag>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/voros-hadsereg>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/1945>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/tata>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/1946>